

Editör
Dr. Emrullah TEKİN

DİJİTAL DÖNÜŞÜM SONRASI TOPLUM

Kurumlar, Piyasalar ve Çalışma Rejimleri

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2026

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1349

Sertifika no | Certificate Number: 77398

Filiz Kitabevi

Yayın No | Publication Number: 2026/99

Kitap Adı: Dijital Dönüşüm Sonrası Toplum: Kurumlar, Piyasalar ve Çalışma Rejimleri

Book Title: Society after Digital Transformation: Institutions, Markets and Work Regimes

E-ISBN: 978-625-8585-85-8

DOI: doi.org/10.64161/filiz.9786258585858

Editör | Editor: Dr. Emrullah TEKİN | orcid.org/0000-0001-9350-5769

Konu Kategorisi | Subject Categories: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri; Sosyal Politika; Dijital Dönüşüm

Yayın Türü | Publication Type: Editörlü Kitap | Edited Book

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 23 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1. Baskı

Sayfa Sayısı | Pages: 254

Yayın Tarihi | Publication Date: Temmuz 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: İstanbul, Türkiye

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti. (Sertifika no: 77398)

© All rights reserved | Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Mollahüsrev Mah. Cemalyener Tosyalı Cad. No: 57A

Vefa-Fatih / İstanbul • Tel: +90 (212) 527 07 18

www.filizkitabevi.com • bilgi@filizkitabevi.com

İÇİNDEKİLER

Sunuş

Bölüm 1 - Kavramsal Temel: Dijital Dönüşüm Sonrası Toplumsal Yapılar

Prof. Dr. Celalettin YANIK ORCID: 0009-0006-1535-7020

Bölüm 2 - Ekonomik Yeniden Yapılanma: Üretim, Değer Yaratımı ve Piyasa Mimarileri

Doç. Dr. Armağan TÜRK ORCID: 0000-0002-3573-0922

Bölüm 3 - Piyasanın İşleyişi: Rekabet, Tüketim ve Değer Zincirlerinin Dönüşümü

Doç. Dr. Ebru KANYILMAZ POLAT ORCID: 0000-0002-3396-0791

Bölüm 4 - Kurumsal Yeniden Yapılanma: Devlet, Şirket ve Düzenleyici Alanın Dönüşümü

Dr. Öğr. Üyesi Fulya GÜNGÖR ORCID: 0000-0002-4400-5677

Bölüm 5 - Yönetişim ve Hukuk: Dijital Ekonomide Piyasa ve Emeğin Düzenlenmesi

Prof. Dr. Yusuf YİĞİT ORCID: 0000-0002-4563-829X

Bölüm 6 - Sosyal Politika ve Risk Rejimleri: İstihdam, Güvence ve Yeniden Üretim

Öğr. Gör. Muhammet YÖRÜBULUT ORCID: 0000-0002-4563-829X

Bölüm 7 - Temsil, Kolektif Haklar ve Endüstri İlişkilerinin Dönüşümü

Dr. Ceyhan KONAK ORCID: 0000-0003-2766-3392

Bölüm 8 - Dijital Çalışma Rejiminin Yeniden Kuruluşu: Üretim, Risk ve Temsil Üzerine Kurumsal Bir Sentez

Dr. Emrullah TEKİN ORCID: 0000-0001-9350-5769

Kaynaklar

SUNUŞ

Dijital dönüşüm, çağdaş toplumları anlamaya yönelik tartışmalarda giderek daha güçlü bir kavram hâline gelmiştir. Bugün ekonomik yeniden yapılanmayı, çalışma hayatındaki değişimi, hukuki düzenleme ihtiyacını, kurumsal yapıların dönüşümünü ya da sosyal politika tartışmalarını dijitalleşmeden bağımsız ele almak neredeyse mümkün değildir. Bununla birlikte kavramın yaygın biçimde kullanılması, onun her zaman yeterince derinlikli kavrandığı anlamına gelmemektedir. Dijital dönüşüm çoğu zaman yeni teknolojilerin hayatımıza girmesi, üretim süreçlerinin otomatikleşmesi, platformların yaygınlaşması veya yapay zekâ uygulamalarının gelişmesi gibi görünür değişimler üzerinden açıklanmaktadır. Oysa içinde bulunduğumuz dönüşüm, araçların değişmesinden daha fazlasına işaret etmektedir; toplumun kendisini kurma, düzenleme ve sürdürme biçimleri yeniden şekillenmektedir.

Bu kitabın çıkış noktasında bu temel düşünce yer almaktadır. Dijitalleşme, teknik ilerleme ya da ekonomik verimlilik meselesi olmanın ötesinde, insanın üretimle, piyasayla, kurumlarla, hukukla, güvenceyle ve kolektif yaşamla kurduğu ilişkinin yeniden düzenlendiği geniş bir tarihsel eşiğe karşılık gelmektedir. Bu nedenle dijital dönüşümü yalnızca teknolojinin topluma etkisi olarak okumak yeterli değildir. Daha temel mesele, toplumun teknoloji aracılığıyla hangi yeni ilişki biçimleri içinde örgütlendiğini, hangi kurumlar üzerinden düzenlendiğini, hangi piyasa mantığıyla işlediğini ve hangi çalışma biçimleri içinde somutlaştığını anlayabilmektir.

Dijital Dönüşüm Sonrası Toplum: Kurumlar, Piyasalar ve Çalışma Rejimleri başlıklı bu çalışma, dijitalleşmeye ilişkin tartışmalarda görülen parçalanmışlığı aşma niyetiyle hazırlanmıştır. Dijital dönüşüm literatüründe teknoloji, ekonomi, hukuk, sosyal politika ve emek ilişkileri çoğu zaman ayrı tartışma alanları olarak ele alınmaktadır. Bu ayrım, analitik bakımdan kolaylaştırıcı görünse de dönüşümün gerçek işleyişini kavramakta sınırlı kalabilmektedir. Çünkü dijital toplum, bu alanların birbirinden uzaklaştığı değil, tersine daha fazla iç içe geçtiği bir bağlam üretmektedir. Piyasanın işleyişindeki değişim hukuki düzenleme ihtiyacını artırmakta; hukuki boşluklar sosyal riskleri derinleştirmekte; sosyal güvencedeki aşınma çalışma ilişkilerini dönüştürmekte; çalışma hayatındaki dönüşüm ise kolektif hakların ve temsil biçimlerinin yeniden düşünülmesini zorunlu kılmaktadır.

Kitabın temel meramı, dijital dönüşümü tekil bir teknoloji anlatısı olmaktan çıkararak kurumlar, piyasalar ve çalışma rejimleri arasındaki ilişkiler içinde kavramaktır. Teknoloji burada kendi başına açıklayıcı bir unsur olarak değil, toplumsal ilişkiler içinde anlam kazanan bir güç olarak ele alınmaktadır. Bir algoritma, teknik bir hesaplama düzeni olmanın yanında, işe alımda, ücretlendirmede, performans değerlendirmesinde ya da tüketici davranışlarının yönlendirilmesinde kullanıldığında toplumsal sonuçlar üreten bir karar mekanizmasına dönüşür. Bir platform, dijital aracılık işlevinin ötesinde, üretici ile tüketici, işveren ile çalışan, şirket ile devlet, piyasa ile hukuk arasındaki sınırları yeniden kuran bir örgütlenme biçimi hâline gelir. Veri ise ekonomik değer üretiminin yeni kaynaklarından biri olmanın yanı sıra denetim, mahremiyet, eşitsizlik, temsil ve hak talepleri bakımından yeni gerilimlerin merkezinde yer alır.

Kitabın düşünsel hattı bu bakış açısı üzerine kuruludur. Çalışma, dijital dönüşüm sonrası toplumsal yapıları kavramsal düzeyde tartışarak başlamakta; ardından ekonomik yeniden yapılanma, piyasa ilişkileri, kurumsal dönüşüm, hukuki düzenleme, sosyal politika, kolektif haklar ve çalışma rejimleri başlıkları üzerinden ilerlemektedir. Bu başlıklar, birbirinden kopuk alanlar olarak değil, aynı geniş dönüşümün farklı düzeyleri olarak ele alınmaktadır. Böylece dijitalleşme ne sadece ekonomik büyüme ve yenilikçilik meselesine ne de yalnızca emek piyasasının güvencesizleşmesi tartışmasına indirgenmektedir.

Bu yaklaşımın arka planında, dijital dönüşümün sonuçlarının önceden belirlenmiş olmadığı düşüncesi vardır. Bu kitap, dijitalleşmeyi ne iyimser bir ilerleme anlatısına ne de kaçınılmaz bir toplumsal çözülme fikrine indirgemeden tartışmaya çalışmaktadır. Dijitalleşmenin yönü; içinde geliştiği kurumsal düzen, hukuki ilkeler, sosyal politika araçları ve kolektif hak mekanizmalarıyla birlikte biçimlenmektedir. Bu nedenle dijital dönüşüm sonrası toplumu tartışmak, bugünün teknolojilerini anlamının yanı sıra bu teknolojiler etrafında nasıl bir toplumsal düzen kurulduğunu ve nasıl bir gelecek tahayyül edildiğini de sorgulamayı gerektirir.

Ekonomi ve piyasa tartışmaları, bu sorgulamanın ilk önemli boyutunu oluşturmaktadır. Dijitalleşme, üretimi daha hızlı, daha esnek ya da daha otomatik hâle getirmekle sınırlı kalmamakta; değerini nerede üretildiğini, nasıl paylaşıldığını ve hangi aktörler arasında yoğunlaştığını da değiştirmektedir. Platformlaşma, veri temelli iş modelleri ve yeni piyasa mimarileri, ekonomik

ilişkilerin teknik olduğu kadar kurumsal ve toplumsal olarak da yeniden kurulduğunu göstermektedir. Bu nedenle piyasa, kitapta kendiliğinden işleyen soyut bir mekanizma olarak değil; dijital altyapılar, şirket stratejileri, düzenleyici tercihler ve emek süreçleriyle birlikte şekillenen bir alan olarak ele alınmaktadır.

Kurumsal ve hukuki tartışmalar bu çerçevenin doğal devamıdır. Dijital ekonomide şirketlerin sorumluluk alanları, devletin düzenleyici kapasitesi ve hukukun koruma işlevi yeni sorularla karşılaşmaktadır. Yapay zekâ uygulamaları, algoritmik karar alma süreçleri ve veri temelli yönetim biçimleri, mevcut hukuki kategorilerin sınırlarını görünür kılmakta; şeffaflık, hesap verebilirlik, ayrımcılık, mahremiyet ve hak arama süreçlerini yeniden gündeme taşımaktadır. Bu bakımdan dijitalleşme, ekonomik aktörlerin hareket alanını genişleten bir süreç olduğu kadar hukuk ve kurumlar açısından da yeni bir sınama alanıdır.

Sosyal politika ve çalışma hayatı, dönüşümün toplumsal sonuçlarının en açık biçimde izlenebildiği alanlardan biridir. Platform çalışması, uzaktan çalışma, esnek istihdam, gig ekonomi ve algoritmik yönetim gibi olgular, çalışma ilişkilerinin biçimini değiştirmekte; fakat bu değişim her zaman aynı hızda güvence mekanizmalarıyla desteklenmemektedir. Bu durum, gelirin sürekliliği, sosyal korumanın kapsamı, işçinin hukuki statüsü ve toplumsal yeniden üretimin sürdürülebilirliği gibi sorunları daha görünür hâle getirmektedir. Dijital çağda çalışma hayatını anlamak, yeni iş biçimlerini tanımlamanın yanında, bu biçimlerin hangi sosyal riskleri ürettiğini ve bu risklerin hangi mekanizmalarla karşılanabileceğini tartışmayı da gerektirir.

Bu noktada kolektif haklar ve endüstri ilişkileri kitabın bütünleyici tartışma alanlarından biri hâline gelmektedir. Fiziksel işyerinin, tanımlı işverenin ve klasik örgütlenme biçimlerinin dönüşmesi, sendikal temsiline ve toplu pazarlığın sınırlarını yeniden düşünmeyi zorunlu kılmaktadır. Emek, dijital dönüşümden etkilenen alanlardan biri olmanın ötesinde, dönüşümün toplumsal yönünün en görünür hâle geldiği düzeylerden biridir. Bu nedenle çalışma rejimleri eksenindeki değerlendirme, kitabın sonunda bir kapanış işlevi görürken aynı zamanda önceki bölümlerde izlenen dönüşüm hatlarının birlikte okunmasına imkân sağlamaktadır.

Bu kitabın amacı dijital dönüşüme ilişkin nihai ve kapalı bir açıklama sunmak değildir. Daha çok, dijitalleşmeyi toplumsal yapının farklı düzeylerini birbirine bağlayan bir mesele olarak düşünmeye davet etmektir. Teknoloji,

içinde yer aldığı kurumlarla, piyasa ilişkileriyle, hukuki düzenlemelerle, sosyal koruma sistemleriyle ve kolektif hak arayışlarıyla birlikte ele alındığında toplumsal anlamını kazanır. Bu kitap da söz konusu bütünlüğü görünür kılmaya ve dijital dönüşüm sonrası toplum tartışmasına bu yönde bir okuma zemini sunmaya çalışmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında katkı sunan tüm bölüm yazarlarına akademik emekleri, disiplinler arası tartışmaya verdikleri destek ve kitabın bütünlüğüne yaptıkları katkılar için teşekkür ederim. Kitabın; dijital dönüşüm, çalışma ekonomisi, endüstri ilişkileri, sosyal politika, hukuk, kurumsal dönüşüm ve piyasa yapıları alanlarında çalışan araştırmacılar, öğrenciler ve politika yapıcılar için verimli bir tartışma zemini sunmasını dilerim.

Dr. Emrullah TEKİN

Editör
2026